

We blijven vooruitgaan !

Vorig jaar waren we als kerkuilenmedewerkers dolgelukkig. We hadden immers een 'boerejaar' achter de rug met zeventien broedgevallen (inclusief drie tweede broedsels). Niemand dacht vorig jaar dat dit het volgende jaar voor herhaling vatbaar was, alhoewel we dit wel stiekem hoopten. De hoop werd aangewakkerd door het feit dat het goeie muizenseizoen blijkbaar maar bleef duren, getuige de vele blauwe kiekendieven die tijdens de winter 2004-2005 in de IJzervallei overwinterden. In de maanden januari-februari kregen we even hoopvolle berichten vanuit het binnenland dat het wellicht een vroeg broedseizoen zou kunnen zijn, want enkele koppels (met webcam) waren reeds aan het broeden. De hoop werd echter wel getemperd door het late winteroffensief begin maart. Zouden broedende kerkuilen deze winterprik wel verteren ?

Het antwoord bleek positief te zijn, en wel in die mate dat het signaal werd gegeven vanuit de Kerkuilenwerkgroep Vlaanderen om de controles vanaf begin juni onmiddellijk aan te vatten. Immers, op verschillende plaatsen stonden reeds jonge kerkuilen op uitvliegen. Bij ons liep het niet zo'n vaart. Slechts op één locatie (De Moeren) kwamen we te laat.

In de regio IJzer en Polder registreerden we in 2005 23 officiële broedgevallen. We twijfelen er niet aan dat het werkelijk aantal broedgevallen van kerkuilen in onze streek een stuk hoger is, maar jammer genoeg konden we op verschillende plaatsen de exacte broedplaatsen niet achterhalen (o.a. Avekapelle, Oostkerke, Beveren a/d IJzer) of vonden we de mogelijke broedlocatie pas na het broedseizoen (Stavele). In het cijfer zitten eveneens drie tweede broedsels waarvan twee mislukten. Met andere woorden dit jaar hebben we 20 kerkuilenkoppels kunnen opvolgen. Een nieuw record.

Het aantal gecontroleerde broedgevallen (broedgevallen waarvan we het aantal jongen exact konden tellen) steeg van 7 naar 14. Dit betekent in de praktijk dat onze 'winst' aan broedgevallen vooral terug te vinden was in nestkasten (17 van de 20 kerkuilenkoppels, ofwel 85 % broedden in onze nestkasten). Niet alleen bij de nieuwe broedgevallen maar ook op enkele plaatsen waar er vorig jaar een vrij broedgeval was, konden we het koppel overtuigen om in onze veilige nestkasten te broeden. Daarentegen daalde het aantal vastgestelde broedgevallen van 7 naar 4. Opvallend waren wel de 5 mislukte broedgevallen, waarvan 2 in een late jongenfase (zie verder) die ook bij hun tweede legsel mislukten.

90 % van onze kerkuilenkoppels hebben hun stek gevonden op een boerderij. Deze keuze is niet vreemd wanneer je weet dat bijna al onze nestkasten worden opgehangen op boerderijen in onze agrarische provincie. Eén koppel broedde in een kerk en één kerkuil woonde in een toren.

Dat het in 2005 iets minder goed was dan vorig jaar kunnen we merken aan het gemiddeld aantal pulli per nest. Vorig jaar hadden we een schitterende 4,14 pulli per nest, dit jaar was dit 'maar' 3,27. We konden ook slecht één nest ontdekken met 5 pulli.

Wanneer we het bezettingspercentage bekijken van onze nestkasten, dan zien we dat we ook hier vooruitgaan. Vorig jaar hadden we 16,36 % aanwezigheid van kerkuilen in onze kasten, dit jaar steeg dit tot 19,44 %.

Lo-Reninge spant de kroon met 8 broedgevallen (inclusief twee tweede broedsels, hoewel mislukt), gevolgd door Veurne met 6 broedgevallen (en één tweede broedsel). Diksmuide kon rekenen op vier broedgevallen alhoewel deze gemeente een potentieel heeft van meer dan 10 kerkuilenkoppels.

Alveringem kon z'n tweede werkingsjaar afsluiten met drie broedparen terwijl Nieuwpoort en De Panne telkens één broedgeval noteerden.

Het kerkuilenkoppel in De Moeren deed het opnieuw zeer goed. Bij de controle begin juni waren de jonge kerkuilen reeds uitvlogen, enkel de aanwezigheid van donspluimpjes wees nog op een broedgeval. Op 11 oktober waren we niet verrast : drie jonge kerkuilen werden geringd. Dit kerkuilenkoppel slaagde erin om tijdens twee opeenvolgende jaren telkens twee broedsels te produceren. Zeker niet alledaags.

In Adinkerke konden we in de zomer genieten van een mooi zomernest, van wellicht een eerstejaars koppel. Vier mooie jongen werden geringd op 5 augustus samen met beide ouders, beide van het guttata type. Het was ondertussen 6 jaar geleden dat we nog een kerkuilenkoppel in De Panne konden verwelkomen, meer bepaald 500 meter verder. Jammer genoeg mislukte het nest toen. Regelmatig signaleerde men kerkuilen in de buurt maar tot een nieuw broedgeval kwam het niet. We moesten 3 broedseizoenen wachten vooraleer onze nieuwe kerkuilennestkast, in één van de mooiste polderschuren van de streek, bezet was. Hopelijk kunnen we lang genieten van dit nieuwe koppel.

In Ramskapelle eindelijk goed nieuws : ons eerste broedgeval voor Nieuwpoort. Het broedgeval situeert zich in een oude kerkuilenkast van de Uilenwerkgroep van de Kustpolders. Die bevindt zich op een donkere zolder met een kerkuilengat van meer dan 40cm. Daarin vonden we op 7 juli 2002 een dode kerkuil uit Zeewolde (IJselmeerpolder-Nederland), 232 km van Ramskapelle. Hij werd het jaar voordien geringd als pullus op 9 juni 2001. Sindsdien vonden we ook een dode steenuil en vorig jaar waren er terug braakballen in en onder de nestkast te vinden. Dit jaar was het eindelijk bingo. Niet alleen een broedgeval met 2 pulli maar ook de twee adulte kerkuilen konden we terugvinden in de nestkast, dankzij het voorzichtig benaderen en door de uitvliegopening af te schermen. Eén kerkuil was reeds geringd. Op 7 juni 2004 werd ze geringd in een nest van 5 kerkuilen te Beervelde (Oost-Vlaanderen) op 81 km van Nieuwpoort. Blijkbaar is het er een locatie voor migrerende kerkuilen.

Een ander verhaal speelde zich af in twee nestkasten in Lo en Reninge. In beide gemeenten moesten we, op het moment van het ringen, vaststellen dat alle jonge kerkuilen dood lagen in de nestkast. In het eerste nest vijf jongen, in de tweede kast vier. Gezien de ontbinding waren de jongen al enkele dagen dood maar opmerkelijk was wel dat alle kerkuilen gestorven waren. Bij voedselgebrek is het namelijk zo dat eerst de jongste sneuvelt en zo het rijtje wordt afgelopen, maar hier was blijkbaar een plotse dood opgetreden van alle jongen. De meest plausibele verklaring die overblijft lijkt de hitte. De vaststelling volgde net na een week van grote warmte. Het is niet ondenkbaar dat de temperatuur in de nestkast zeker boven de 35 ° was opgelopen. Maar toch, de nestkast in Reninge is gelegen in een open loopstal waar er zeker voldoende ventilatie is. Predatie lijkt ons uitgesloten want alle kadavers lagen nog intact in de nestkast. In Lo waren zelfs beide ouders nog aanwezig in de kast op het moment van onze controle. Het koppel in Reninge probeerde in de nazomer nog een legsel (4 eieren) in de andere kast op de boerderij maar hield het vroegtijdig voor bekeken. Hetzelfde scenario in Lo. Vandaar de relatief veel mislukte broedgevallen dit jaar. Maar ook in Noordschote waren er problemen. Twee van de vier jongen stierven enkele weken na het ringen. Hier konden we de dode pulli 'vers' uit de kast verwijderen en konden vaststellen dat ze ontzettend mager waren. Dus voedseltekort lijkt de meest plausibele verklaring voor de sterfte op het nest. Wellicht zal er in het gebied een plotse daling zijn geweest in de muizenpopulatie. Merkwaardig is dat we dergelijke

sterfte niet konden vaststellen in andere gebieden uit onze regio en dat de drie broedgevallen allen zijn gesitueerd in de ruime omgeving van de IJzervallei.

In 2003 ontdekte Siegfried Matthys uit Lo-Reninge een kerkuilenkoppel in een oude, leegstaande boerderij te Noordschote die te koop werd gesteld. De kerkuilen zaten in de twee schoorstenen van het woonhuis. De ene schoorsteen werd gebruikt als broedplaats, de andere (occasioneel werd het huis nog wat verwarmd) als roestplaats. Twee opeenvolgende jaren konden we broedgevallen noteren. De kerkuilen kon je mooi zien zitten in de schoorsteen, maar ze zaten te diep om te ringen. Een adulte kerkuil kon wel één keer geplukt worden uit de schoorsteen maar helaas was er toen geen ringer mee om de uil te ringen. De boerderij had ook een open schuur waar de kerkuilen bij het uitvliegen telkens naar toe vlogen, ondermeer om er te jagen. De oude eigenaar van de boerderij moest evenwel niet weten van een kerkuilennestkast want dat zou kandidaat kopers afschrikken. Eind vorig jaar werd de hoeve verkocht. Dit kon pas begin 2005 worden vastgesteld toen Siegfried de aan de gang zijnde verbouwwerken opmerkte. De beide schoorstenen zouden ontmanteld worden en de open schuur werd met een grote poort dichtgemaakt. Adieu kerkuilen. Samen met Koen Porreye werd op zoek gegaan naar een nieuwe locatie voor het ontheemde koppel. Dit werd snel gevonden op een oude boerderij op pakweg 600 m afstand. Koen bleef niet bij de pakken zitten en samen met enkele medewerkers van de kern Lo-Reninge werd de kerkuilenkast de week nadien geplaatst in de open schuur. Een maand nadien werd de site gecontroleerd met de geluidscassette. Al snel volgde een kreet en een vlucht van een kerkuil vanuit de nieuwe locatie. Blijkbaar had het koppel de nestkast snel gevonden. En inderdaad, bij de controle op 8 juni 2005 kon een broedgeval worden genoteerd met drie jongen. Verhuis geslaagd !

Ook de in extremis teruggeplaatste nestkast in Fortem was succesvol. Na 15 jaar bewoning door holenduiven en het laatste jaar zelfs houtduiven, werden er op 8 juni 2005 twee jonge kerkuilen geringd. Het vrouwtje konden we ook ringen, terwijl het mannetje uitvloog tussen de balen vlas. In de nazomer, bij een controle op een mogelijk tweede broedsel, konden we ook het mannetje ringen. Beide kerkuilen zijn bijna constant op de site aanwezig.

Wat zal 2006 brengen ? Niemand weet dit momenteel. We hopen natuurlijk altijd op nog meer kerkuilenkoppels. Maar we moeten ook realistisch blijven. Na twee zo'n schitterende jaren volgt er vaak een daljaar omdat de muizenpopulatie plotseling sterk vermindert. Maar aan de andere kant hebben we nog op verschillende plaatsen kerkuilenkoppels 'achter de hand' die we met gerichte plaatsing van nestkasten en nachtelijke speurtochten proberen te ontdekken. We zullen zien.

□ Gecontroleerde broedgevallen : 14

▪ Beauvoorde	▪ Noordschote I
▪ Houtem	▪ Noordschote II
▪ 's Heerwillems	▪ Pollinkhove I
▪ Adinkerke	▪ Pollinkhove II
▪ Ramskapelle	▪ Keiem

- Alveringem
- Leisele I
- Esen
- De Moeren (2de broedsel)

□ Vastgestelde broedgevallen : 4

- De Moeren
- Beauvoorde
- Leisele II
- Pervijze

□ Mislukte broedgevallen : 5

- Diksmuide
- Reninge
- Reninge (2de broedsel)
- Lo
- Lo (2de broedsel)

□ Totaal aantal broedgevallen : 20 + 3 (2de broedsel) = 23 broedgevallen

□ Aard broedgevallen

▪ Schuur boerderij (nestbak)	→ 20	87 % (65 %)
▪ Toren boerderij	→ 1	
▪ Toren	→ 1	
▪ Kerk	→ 1	

□ Reproductie

▪ Pulli/nest	1	2	3	4	5
▪ Aantal nesten	0	2	5	3	1
▪ Totaal pulli	→	36 pulli			
▪ Gemiddelde	→	3,27 pulli (4,14)			

□ Controleplaatsen

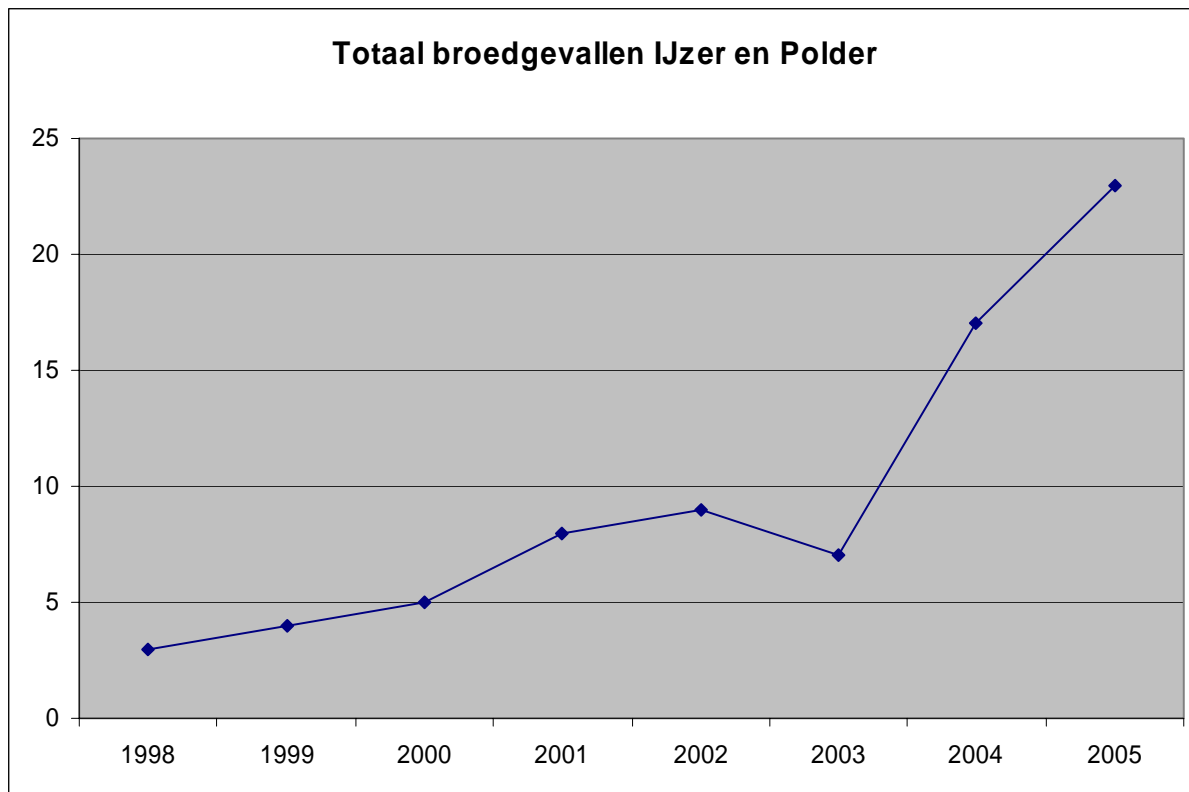
▪ Broedgeval	→	20	13,88 %
▪ Aanwezig/verse sporen	→	8	5,56 %
▪ Holenduiven / kauwen e.a .	→	37	25,70 %
▪ Steenmarter	→	4	2,77%
▪ Niks	→	74	51,39 %
Totaal	→	144	
Bezettingspercentage	→	19,44 %	(16,36 %)

□ Detail broedgegevens

Plaats	Datum	Eerste ei	Eieren	Onbevruucht	Verloren	Pulli
<i>De Moeren</i>	06/06/05					Uitgevlogen
<i>Keiem</i>	08/06/05	19/3				3
<i>Alveringem</i>	08/06/05			1		2
<i>Houtem</i>	10/06/05	21/3				5
<i>Beauvoorde</i>	28/06/05	20/4	5	1		4
<i>'s Heerwillems</i>	10/06/05	31/3				4
<i>Pollinkhove I</i>	17/06/05	5/4			1	3
<i>Noordschote I</i>	17/06/05	1/4				3
<i>Noordschote II</i>	17/06/05	16/4			2	2
<i>Leisele I</i>	18/06/05	24/3				(1)
<i>Leisele II</i>	18/06/05	1/4				4
<i>Pollinkove II</i>	29/06/05	20/4			1	3
<i>Reninge</i>	29/06/05		6	1	5	0
<i>Lo</i>	29/06/05				4	0
<i>Ramskapelle</i>	12/07/05	1/5		1	2	2
<i>Esen</i>	29/07/05	18/5	6	2	1	3
<i>Adinkerke</i>	05/08/08	11/6				4
<i>De Moeren</i>	11/10/05	30/7			1	3

Globaal overzicht aantal broedgevallen per gemeente 1998-2005

<i>Gemeente</i>	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
<i>Veurne</i>	2	2	5	4	4	3	4 (+2)	5 (+1)
<i>Nieuwpoort</i>								1
<i>Diksmuide</i>				1	3	2	4	4
<i>De Panne</i>		1						1
<i>Koksijde</i>					1			0
<i>Alveringem</i>							2 (+1)	3
<i>Lo-Reninge</i>	1	1		2	1	2	4	6 (+2)
<i>Kortemark</i>				1				0
<i>Totaal</i>	3	5	5	8	9	7	14 (+3)	20 (+3)

Toestand kerkuilennestkasten zomer 2005

Gemeenten	Aantal nestkasten
Alveringem	26
De Panne	10
Diksmuide	29
Houthulst	2
Koksijde	7
Kortemark	0
Lo-Reninge	23
Nieuwpoort	10
Veurne	35
	142

Fortem : adult met 2 pulli

Ramskapelle : 2 adulten

Pollinkhove I : 3 pulli

's Heerwillems : 4 pulli

Keiem : 3 pulli

Noordschote II : 3 pulli